Horúca stolička direktora

František Šťastný

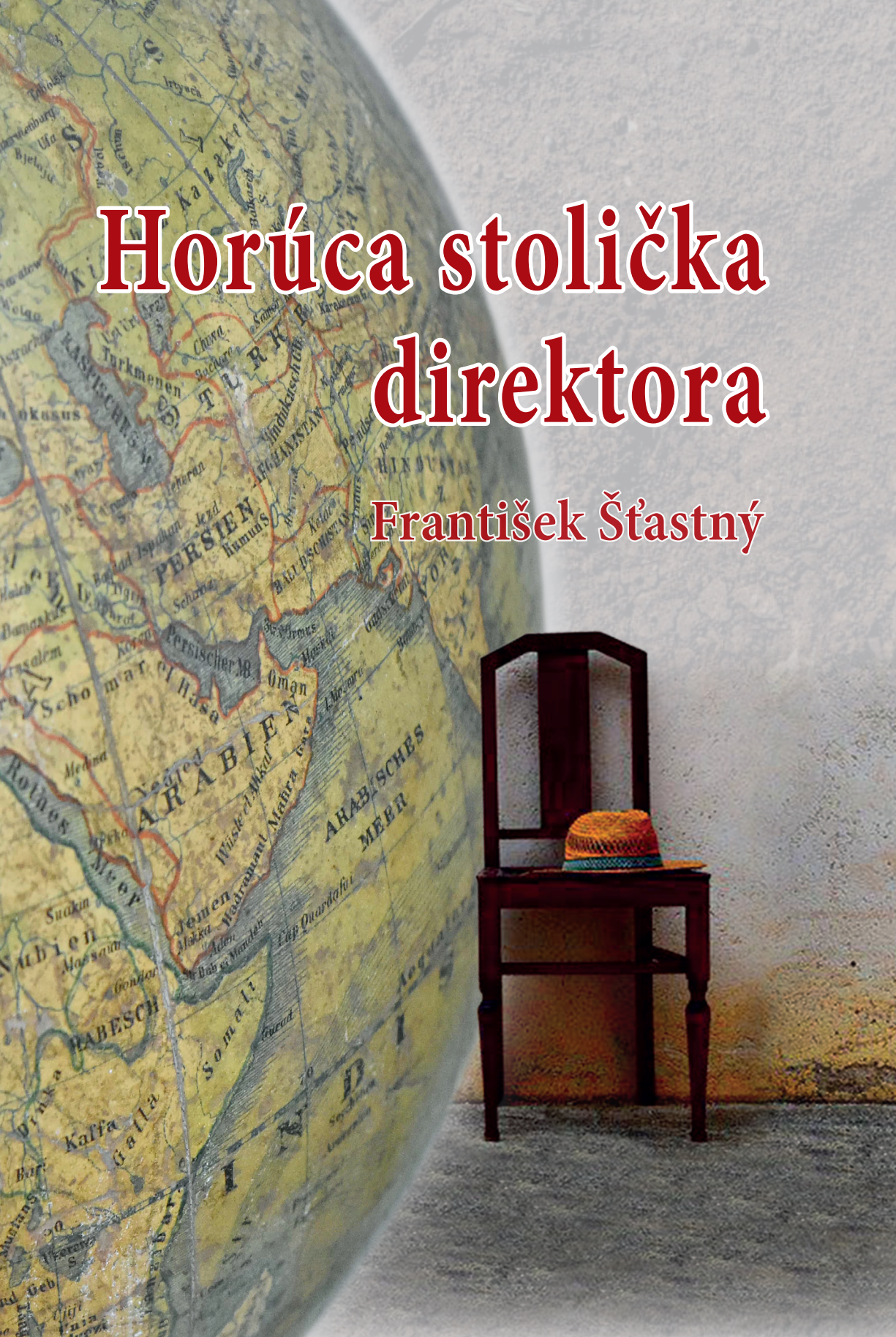

František Šťastný

Horúca stolička direktora

UNIVERSUM
2 0 2 2

ZVÄZ STAVEBNÝCH PODNIKATEĽOV SLOVENSKA

Viedenská cesta 5, 851 01 Bratislava
Mobil: +421 948 631 509
malina@zsps.sk; www.zsps.sk

Ako spoluzakladateľ Zväzu stavebných podnikateľov Slovenska a autor tejto knihy som vďačný za podporu, veľmi oceňujem činnosť zväzu a terajšiemu vedeniu želám veľa zdaru do ďalších dní.

Sponzori:

František Jaš
Alexander Rengevič
Juraj Koperdák
Milan Benč
Berco Pekár
Jozef Jakub
Jaroslav Kolodzej
Michal Bednár
Miro Smoleň
Milan Jurčo
Andrej Lazorík
Miro Molčan
Fero Slávik
Fero Bednár
Ministerstvo financií SR
ZSPS

© František Šťastný
© Vydavateľstvo UNIVERSUM-EU, spol. s r. o.,
Javorinská 26, 080 01 Prešov (www.universum-eu.sk)
Prešov 2022

ISBN 978-80-89946-26-6

Túto knihu venujem mojej milej manželke, ktorá ma sprevádza celým mojím životom a s ktorou sme nedávno oslávili 60. výročie našej svadby. A nemalú radosť mám z mojich detí Zuzany a Mariana, ako aj zo všetkých vnúčat a pravnúčat, a zapíšte si, prosím, dátum: 12. máj 2022.

Moje motto:

Pripomeňte si, že pre veľké projekty a veľké lásky treba riskovať.

Obsah

Úvod 9
Legenda o Škorpiónovi 11
Spomienky na spoznávanie stavbárskeho remesla 12
Príbehy o tom, ako ma učil stavbársky život 16
Stavbár sa tešil každej novej stavbe 17
Od asistenta po riaditeľa 21
Riaditeľ závodu 22
Byty, byty a ešte raz byty 24
Bazény 27
Čo ak dokážeme stavať niečo iné okrem bytov? 28
Môj funkčný postup 35
Riaditeľ podniku 38
Prišiel rok 1984 39
19. marec 1989 41
Do roboty s novým kolektívom 41
Náš kolektív 46
Modernizácia riadiaceho procesu 47
Ciele a perspektívy 50
KBV alias Komplexná bytová výstavba 51
Sídlisko SEKČOV 51
Presunové úlohy 54
Presuny do Prahy 59
Ženy stavbárky 64
Muži, ktorí si zaslúžia ocenenia 67
Vývoj 70
Ako súčasť vedecko-technickej konferencie 72
Adolescent development = dospievajúci vývoj 72
Mníchov – najväčšia výstava stavebníctva na svete 74
Sesterské podniky 76
Budovljany kombinát Poľsko 83
Wohnungsbau-Kombinat Hoyerswerda 86
Frauenkirche 88
Červená zástava najlepšiemu podniku 93
Zväz stavebných podnikateľov – ZSPS 94
Náš Zväz v súčasnosti 96
Stručne o priebehu prijatia v Madride 98

Vznik ZSPS a vstup do FIEC 101
Európska federácia stavebného priemyslu – FIEC 103
Politika vládne svetom 105
Nemecko 113
1. Hamburg 114
2. Keiserslautern 115
3. Wolfsburg 116
4. Wohnpark Bayreuth 118
5. Perleberg 119
6. Bremerhaven 120
7. Oberammergau 120
8. Kläranlage Warthausen 122
9. Dietenbronn – Neurologische Klinik 123
10. Kempten – Altenheim, Letzter Pfennig 124
11. Füssen 125
12. Gersthofen 126
13. Offenbach am Main 127
Maďarsko 129
Szentendre – Svätý Ondrej 129
Rusko 131
Frolovo – Фролово 133
Сто граммов водки – это не напиток 137
Užhorod 138
Kryvyj Rih 144
Irak 149
Návšteva Babylonu 152
Budovanie kempu 152
Návšteva u Araba 157
Čo-to o projekte 159
Ponorková choroba 161
Kamaráti z delegácie 163
Čakanie v Kuvajte 163
Let do Bagdadu 165
Krajina vo vojne 165
Život v kempe 166
Prechádzka Bagdadom 167
Cesty po Iraku 168
Záverom niekoľko riadkov o autorovi knihy 173

Úvod

Počas môjho aktívneho života sa diali veľmi pestré, niekedy až neskutočné udalosti. Často som si myslel, že ma naháňala divoká, ba hrozná budúcnosť. A veru za pár rokov už sme spoznávali, čo je to vojna. Samotný môj príchod na svet bol podivný a neočakávaný. Až prehnane poznamenávam, že to bol akýsi zvýšený prst, ktorý mi hrozil, že ma v živote nečaká nič, čo by bolo obalené zlatou stuhou. Október v roku 1935 ako by predpovedal, že v krátkej dobe bude na našej Zemi nepokoj a stále obávaný rachot zbraní. Ten prinášal rozbroje do vzťahov ľudí. V tom čase ani veštica nemala vhodnú a upokojujúcu predpoveď budúcnosti. Nuž a môj príchod bol nešťastným a nijako neprinášal pozitíva v súvislosti s mojím menom Šťastný – bol hneď po mojom narodení nešťastný. Moja mama krátko po pôrode zomrela a nemala tak možnosť poznať svoje dieťa – a, naopak, ja svoju mamičku. Otec ma dal do starostlivosti jednej opatrovateľke a ja som sa s ňou po krátkom čase objavil v Brne. Ako stavbár bol otec často na cestách, proste tam, kde bola práca. Nakoniec sa moja opatrovateľka stala jeho manželkou a ja som mal konečne aj mamu. Ona sa postarala aj o naše evanjelické vierovyznanie napriek tomu, že jej rodičia boli katolíkmi. Naša nová rodina bola pokrstená ako evanjelická. U nás sa hovorilo iba po nemecky, ale po skončení vojny sme museli prejsť na slovenčinu, lebo Nemcov vyháňali a to aj takých, čo si to nezaslúžili. Ak niekto počul dieťa hovoriť po nemecky, hrozilo im vyhostenie.

Začiatok existencie ako lusk – pre každého, nielen pre malého chlapca. Počas vojny zavreli môjho otca aj s celou rodinou do pracovného tábora, a tak som základnú školu (5-triednu) po skončení vojny absolvoval za jeden rok. K štúdiám – napriek tomu, že by som mohol o nich napísať veľa zaujímavých príbehov, vynechám detaily. Zažil som však školské reformy v rôznych podobách. S nimi som sa stretá-

val celý život, dokonca, ako to v hlavnom texte budete čítať, v dospelosti som bol aj ja nútený ich realizovať.

V rámci reforiem v školstve to vyzeralo takto: zo základnej školy bolo zrazu gymnázium, ale absolvoval som iba primu. Odtiaľ ma poslali do strednej školy zvanej meštianka, aby ma nakoniec prijali v jedenásťročenke. Po troch rokoch som konečne smeroval na vysokú školu a bola to konkrétne akadémia múzických umení. S týmto rozhodnutím otec nesúhlasil. Z ničoho nič predviedol úžasný „herecký" výkon. Chytil sa za hlavu a behal po byte pohoršený, že *„si vychoval komedianta!"*. Napriek tomu, že otec nemal dobrý politický životopis, nakoniec ma pritúlila Stavebná fakulta na SVŠT v Bratislave. Po päť a pol roku mi po jej úspešnom ukončení odovzdali v Redute diplom – a bol zo mňa stavbár.

Teraz ma môj syn vozí na vozíku („fúriku"), lebo svoje nohy som si zničil počas behaní po schodoch, ale aj pri športovaní podľa hesla: *Športom k trvalej invalidite.* Počas týchto prechádzok po prešovskom Sídlisku III si spomínam na jednotlivé objekty, na to, ako sa rodili. A syn, keď mu o tom hovorím, sa zaujíma, kto a ako sa zaslúžil o stavebné postupy a ktorí ľudia tie objekty stavali. Sám sa divím, že v 86. roku života mi pamäť ešte nezlyháva. A som hrdý na to, že toto sídlisko je plné zelene a že si pamätám, koľko som kvôli tomu musel viesť súbojov. Všade betón a betón – viem, niekde tak musí byť, ale kde je miesto na zeleň, tak ju tam dajme! Ako sa teším, keď teraz aj ja mám možnosť dýchať ten vzduch a užívať si tiene bohato rozmiestnených stromov! Prechádzka po sídlisku je spojená s príjemnou besedou so synom, ktorý ma svojimi otázkami vracia do mojej stavbárskej minulosti.

Skôr ako sa dostanem k vlastnej téme, pozriem sa, čo hovorí nižšie uvedená legenda o mne ako o Škorpiónovi. Neverím takýmto predpovediam, ale uvidíme na konci, či sa to v mojom živote splnilo.

Legenda o Škorpiónovi

Životné heslo: zistím všetko.
Čo neznášajú: hlúpe táranie.
Ako pracujú: vášnivo, samostatne a nesmierne výkonne. Ich vôľa, odhodlanie a sebakontrola sú bezbrehé a schopnosť organizácie prinajmenšom pozoruhodná. Vymýšľajú dokonalé plány.

Ale aký by to bol začiatok akejkoľvek informácie o ceste, ktorou sa tá či oná osoba vo svojom živote uberá, keby si od starších nebrala ponaučenia, ako sa chovať a dosiahnuť cieľ. Pre mňa touto osobou bol **môj otec** a dnes, keď pomaly končím, nemôžem ináč, ako sa poďakovať. A čo som si zapísal do svojej hlavy a pre istotu aj do malého zošitka?

*Nikdy nepoužívaj slová **nedá sa**.*
*Stavaj si pred seba vždy **väčšie ciele**.*
*Snaž sa byť stále v prednej línii, **za chvostom nájdeš odpad**.*
Uč sa a sleduj tých, čo sú v prvom rade a majú úspechy.
***Váž si spolupracovníkov,** dokáž im, že to oni budujú budúcnosť.*

Toto som si prečítal asi po desiatich rokoch, keď som prešiel postupne od asistenta k majstrovi a potom k stavbyvedúcemu. Vedľa mňa sa objavovali starí, ale aj tí mladší vo vyšších funkciách – a priznávam, dosť ma naučili, čo ma čaká a ako mnoho vecí je odlišných od tých, čo sme sa učili v škole. Riaditelia správ a neskôr závodov sa stali pre mňa skôr postrachom a radcami, ako ich mám počúvať, miesto toho, aby ma čomusi priučili. Mal som ich troch: Béla Krajňák, Rudolf Zbihlej a nakoniec Pavol Imrich. Práve od neho som sa veľa naučil. Za jeho éry som bol povýšený do funkcie *vedúceho strediska.* Keď sa dnes pozerám na to, čo mi mal dať do života Škorpión, hodnotenie ponechávam na obdobie, keď v dôchodku zavesím moje milované remeslo na klinec.

Spomienky na spoznávanie stavbárskeho remesla

Začínal som ako majster a to ma ešte čakala vojenská služba v Tábore, ktorá ako absolventovi vysokej školy trvala šesť mesiacov. Tam nás učili, čo je vlastne „vojna"! Čumeli sme na *befely*, ktoré každé ráno po povinnom nástupe kapitán prednášal hlasnými povelmi: *Pozor! Vpravo bok! Čelom vzad!* Niektorí vojaci boli poučení so značným sarkazmom, že vpravo je slama a vľavo je seno – mnohí sa totiž otáčali práve naopak. Ale nechajme to pre iné knihy, lebo cvičáky, to bolo neskutočné množstvo podobných komédií, nehovoriac o tom, že výroky veliteľov tomu napomáhali.

No asi po troch týždňoch tohto úvodu, o čom vlastne vojenčina je, som sa po jednom rannom nástupe dozvedel, že *vojín Šťastný, povyšuji vás do hodnosti desátnik se zarazením vedoucí stavební čety.* Hurááá! prebleskло mi hlavou, konečne som stavbár v praxi! Išlo totiž o vybudovanie *tankodrómu*, k čomu potrebovali práve moju profesiu stavbára. Bol som ním zhodou okolností v tom čase v celom pluku iba ja sám. V praxi to pre mňa znamenalo mať k dispozícii peknú *zašiváreň*. Pridelili mi gazík, lebo stavba spomínaného tankodrómu bola 10 kilometrov od kasární. Naším nadriadeným bol kapitán – náčelník štábu, vyštudovaný strojný inžinier. A práve on nám bol v mnohom nápomocný. To sa už nedalo povedať o veliteľovi pluku s hodnosťou major. Občas zavítal aj do našej „*šmykne*". Kričal na mňa: *„Ulejvárnich neznáším, ja si vás budu často kontrolovat, víte, ja su odborník!!!"* Pred skončením služby sme nechali priemyslovákov ulievať sa nad dokončovaním, vlastne tzv. hotovým tankodrómom. Keď sme sa lúčili s Táborom, aj s naším nadriadeným kapitánom, na moju otázku, aké vzdelanie má veliteľ pluku, s úsmevom povedal, že v civile bol sprievodcom v električke. Teda to bola skutočne moja prvá „veľká" stavba.

Druhú som dostal po návrate z vojenčiny. Po nástupe do závodu 05 mi pridelili **výstavbu priehrady na Delni.** V dekréte ma uviedli ako stavbyvedúceho. Stavba sa volala podľa potoka stekajúceho zo Slanských vrchov. Samotná priehrada bola vytvorená zo zeminy a štrku riadne stlačeného a na návodnej strane obložená kamennou dlažbou.

Mojou kanceláriou sa stala postaršia maringotka, kde sa dalo aj spať a viesť dokumentáciu o priebehu výstavby (aj denník a výplatné listiny pre robotníkov, či spracovávať faktúru pre investora). Pomaly som sa naučil, že okrem riadenia postupu prác sú povinnosťou aj „papierovačky". Dobrý štart, ktorý ma potom sprevádzal celý život. Bez nich to proste nejde. Partia Pribulovcov bola hlavnou čatou a mohol som sa na nich kedykoľvek spoľahnúť. A ešte dnes si spomínam na udalosť, keď oslavovali narodeniny jedného z nich. Boli na nočnej zmene, a tak si v ich baraku dali dobre do nosa. A ja, prichádzajúc ráno okolo 6.00 hodiny, už z diaľky počúvam spev. Čím som bol bližšie, tým sa hlas zosilňoval, ba aj barak sa triasol. *Stavali stavbári…* táto hymna znela celou dolinou. Keď som otvoril dvere, pozývali ma do tanca, lebo ani ten nechýbal. Boli výbornými dláždičmi a okabátili aj stavebného dozorcu *Hlávku,* ktorý pri kontrole označil niekoľko kameňov bielou kriedou a prikázal ich vymeniť, lebo vraj nie sú dobre uložené. Po jeho odchode zo stavby robotníci zobrali mokré handry a označenie zmyli. Pri ďalšej kontrole ich už za mojej účasti Hlávka pochválil, že spomínané dlažobné kocky dobre opravili.

Kladenie dlažby pokračovalo pomerne rýchlo, a tak sa termín na dokončenie dodržal. Pomyselnú pásku, ako symbol otvorenia, prišiel prestrihnúť sám primátor mesta. Nechýbala ani medaila. Mám ju uloženú dodnes medzi ostatnými, ktoré mi udelili za iné stavby.

Tak sa stavba skončila a nám nezostávalo nič, len sa premiestniť na ďalšiu. Vyfasoval som hneď dve nové. Boli nimi:

Rekonštrukcia vodovodnej siete v centre mesta Prešov a ďalšia sa volala ***Vodovod Prešov – Kapušany.*** Na tej prvej, kde sme kopali ryhu ručne, som sa naučil, že aktivizovať Rómov k lepšej výkonnosti znamená rozdeliť ich jedného od druhého na vzdialenosť najmenej 10 metrov, aby sa nemohli navzájom rozprávať. Naopak, súťažili, kto bude prvý hotový so svojou pridelenou dĺžkou. Pri kopaní v blízkosti Múzea Slovenskej republiky rád (dnešného Krajského múzea) narazili na množstvo strieborných mincí a za ich záchranu dostali odmenu.

Pri druhej stavbe sme už na výkop rýh použili bagre. A tie nielen že mali väčšiu rýchlosť výkopu ako Rómovia s čakanmi, ale sem-tam sa podarilo aj pretrhnúť to, čo sme nemali. Pri kopaní ryhy smerom na Kapušany sme prežili veľkú drámu. Kopúc neďaleko vojenských objektov, prekopali sme neznámy kábel. Výsledkom bolo, že široko-ďaleko pišťal alarm. Nebol to obyčajný kábel, ale telefónny kábel Moskva – Praha. Tajný! Ak zdvihol telefón „tovarišč" v Moskve, už to cengalo na stole aj tým našim súdruhom. Bol to nielen tajný, ale aj super vážny hovor. To som pochopil hneď, lebo polícia bola na mieste v priebehu niekoľkých minút. Rýchlo to opravili a nám iba pohrozili, aby sme o tomto prípade „nekecali, ale držali hubu".

Moje prvé stavby, ktoré mali niečo do činenia s vodou, som ukončil vo funkcii stavbyvedúceho v závode 05. Boli to **Regulácia potoka Hanušovce – Bystré** a meliorácie i čerpacie stanice **Borša – Viničky**. Zo spomínanej regulácie som si zapamätal jednu epizódku, opäť spojenú s rómskymi spolupracovníkmi. Dole tečúci potok sa vlieval do rieky Topľa. A práve tu bola osada veľkej komunity rómskych občanov. Raritou boli ich mená – každý sa volal Mitaš (a raz to bol Jozef, potom Jozef Mladší, Starší či Belavý alebo podobné prídavné meno). Pri preberaní výplaty sa podpisovali krížikmi. No a raz ma pozvali na parádnu cigánsku svadbu. Svadba

sa konala na obecnom úrade, po ukončení sobášneho aktu začala ich kapela hrať a tanec bol povinný aj pre mňa. Jedna „fešná“ z ich komunity ma zobrala do tanca – odmietnuť sa nedalo, alebo nesmelo. Nuž čo, zvládol som to. Po príchode do osady nasledovala hostina. Na rôznych táckach (väčšina z nich zrejme pochádzala z „obchodného domu“ – teda z kontajnerov) najprv priniesli poháriky a pripiť sa muselo! Nasledoval druhý chod – opečené mäso (ktovie z čoho?). Bol to skutočný „bašavel“!

A tým sa skončil aj môj štart a samozrejme aj poučenia, čo to znamená *stavať.* Miesto toho, aby som čakal, že mi niekto ponúkne prácu na novej stavbe, sám som si ju hľadal. Ale v mojom prípade som menil aj zamestnávateľa. Presunuli ma z 05-ky na závod 02. A tam som dostal novú funkciu – vedúci strediska 021, čo sa stalo 1. júla 1968. Najprv mi pridelili tzv. inžinierske siete (vodovod, kanalizácia, cesty, ústredné kúrenie a pod.). Ale v priebehu roka mi dali tú česť budovať byty – paneláky. Samozrejme k tomu patrili aj materské škôlky, školy, obchody a iné objekty. To všetko začalo na **Sídlisku II** a pokračovalo na **Sídlisku III** v Prešove.

To teda boli pracoviská skutočne veľké a po nástupe som sa musel vyrovnať aj s ekonomikou mojich predchodcov. Zmenil som systém organizácie práce i riadenia vo všetkých zložkách.

Boli to nasledovné zmeny:

1. Vybudovali sme si malý murovaný barak, v ktorom boli kancelárie pre stavbyvedúcich a vedenie strediska (so mnou tam sedeli dispečer, skladníci, asistentka).
2. Majstri dostali obytné bunky na kolesách a tam mali aj strážnikov.
3. Zakúpil som prenosné telefóny, a tak sme sa vedeli rýchlo spojiť bez behania po celom sídlisku.

4. Po dohode s podnikovým riaditeľom Ing. Semančíkom som zaviedol zmenu pracovnej doby. Namiesto 8 a pol sme pracovali až 12 hodín – to platilo pre obdobie jar – jeseň. V zime mali robotníci voľno. Šetrili sme tým takzvané ZIP-ové náklady. Nemuseli sme dávať každú zimu robotníkom zimné oblečenie, provizórne vykurovať ich stavbu tzv. koksákmi, nakúpiť koks a iné. Tento systém som si všimol pri mojej služobnej ceste v jednom podniku v Juhoslávii, ktorý takto pracoval už dva roky a ekonomiku si zlepšili o 10 %.
5. Neskôr sme si zriadili rozhlas a mohli sme ním informovať pracovníkov. Veď vzdialenosť od začiatku až po koniec sídliska bola miestami až do 10 kilometrov.

Príbehy o tom, ako ma učil stavbársky život

Moja manželka sa v tomto období vrátila z Levoče domov a vyučovala v Prešove. Tam mala naša rodina svoje sídlo u starého otca a tam prišli do rodiny postupne dcérka a za ňou synček. Rozrastajúca sa rodinka sa postupom času presťahovala do družstevného bytu na Sídlisku II. Manželka učila v škole a detičky chodili do neďalekej materskej škôlky. A onedlho sme sa opäť sťahovali do prideleného podnikového bytu na Sídlisku III. Pod oknom som mal svoju kanceláriu, ktorú sme si tam vybudovali. Pracovníci môjho strediska sa popri mne naučili pracovať tak, aby sme v našom závode dosahovali najlepšie ekonomické výsledky. Robili sme podľa toho, koľko bolo potrebné. Niekedy som chodil k mojim robotníkom na kontrolu aj v noci, lebo oni pracovali v dvoch zmenách po 12 hodín. A ak som nestihol byť s nimi cez deň, privítali ma aj v nočnej šichte.

A tu mi napadá jedna pekná epizóda. Montážnici – čata Vargovcov pochádzajúca z južného Slovenska (medzi sebou *mondokovali* vo svojom rodnom jazyku), mali práve nočnú

službu. Pracovali na ôsmom poschodí. A tak som sa vybral k nim, lebo žeriav svietil, ale nehýbal sa. *Pravdepodobne si dávajú niečo pod zub, po*myslel som si a tak hybaj ku nim pešo, čo na tom, že je potrebné prejsť osem podlaží. Čelenka – lampa mi svietila na cestu. Neubehlo ani 5 minút a už som sa blížil ku Vargovcom. *Csendesen!* – smerovalo ku mne v ich maďarčine, ukazujúc ukazovákom na ústa. Došlo mi, že mám byť ticho! Ubehlo iba niekoľko sekúnd a mal som jasno, prečo mám byť *csendesen!* Svetlá žeriavu svietili do okna, kde sa mladí manželia práve milovali bez akéhokoľvek oblečenia! No čo, im to nevadilo a naši Vargovci mali o zábavu postarané. *Nem baj, šéfe, máme desiatu a lepšiu by nám ani kuchyňa nedala!*

Iná epizóda, ktorá ma tiež upútala, keď som šiel skontrolovať čatu *Kalejovcov* – Rómov. Kopali základy budúcej kotolne, boli už v hĺbke skoro 2 metre, takže som im z diaľky videl iba zamastené čiapky. Ich šéf zakričal: *Dig móre, ide majstróna a on rozumi po cigánski.* Veru, veru, tieto moje špacírky k robotníkom boli aj pre mňa veľmi poučné. Ale na druhej strane sme si rozumeli, čo chcem a ako chcem, aby robili a podľa toho aj dobre zarábali. A keď prichádzal Sviatok práce 1. máj, fotografie mnohých mojich robotníkov boli na čestných tabuliach. Celé rodiny chodili pozerať sa na ich fotografie a boli pyšné na svojich otcov. Aj ja som mal z toho radosť.

Stavbár sa tešil každej novej stavbe

Neviem, či som bol verný môjmu menu, ale naši predstavení ma premiestňovali z jednej stavby na druhú, kde som mal to šťastie niečomu sa priučiť. A veru bola to niekedy až forma vysokej školy. Už som mal funkciu vedúci strediska a boli to aj moji podriadení stavbyvedúci, majstri, ale i robotníci, ktorí už mali aj „niečo" nad môj vek. Ošľahaní touto profesiou sa vedeli vysporiadať aj s neskutočnými problémami. A pre-